

BrightStar: wondermiddel of dwaalweg? Over een behandelmethodiek van leesproblemen

Joost van Berkel / Hans Helmonds. - Frappant 27 april 2006

Het is nu ruim een jaar geleden dat Marant besloot op beperkte schaal de methodiek BrightStar op zijn merites te onderzoeken. Brightstar is een neuro-psychologische methodiek voor behandeling van leesproblemen, waarover bijzondere resultaten worden gerapporteerd in Engeland en de Verenigde Staten. Om te bepalen of dergelijke resultaten ook in het Nederlandse taalgebied bereikt konden worden voerden we een proefproject uit. In dit artikel geven we een schets van de bevindingen.

Wat is BrightStar? | Volgens BrightStar versterkt hun technologie de visuele wegen en de taalwegen van de hersenen via lichtimpulsen op een computerscherm. Dit verbetert de manier waarop de hersenen informatie verwerken en dat leidt tot bijna directe verbetering van lezen, spellen en schrijven.

Een behandeling met BrightStar met een behandel frequentie van twee behandelingen per week duurt ongeveer zes weken. Tijdens de behandelsessies neemt het kind plaats achter een computerscherm, in een verduisterde ruimte. Op het scherm verschijnen lichtimpulsen terwijl het kind de aandacht moet richten op het midden van het scherm door het doen van een eenvoudig "computerspel". De lichtimpulsen worden gesynchroniseerd met de hartfrequentie, die wordt gemeten met een hartslagmeter. Een 'behandeling' duurt gemiddeld 20 minuten. Voorafgaand vindt een remediërende sessie plaats voor lezen en/of spelling. Om de vooruitgang te kunnen vaststellen vindt aan het begin en aan het eind van de behandelperiode een meting plaats op een aantal lees- en taal aspecten. In Engeland en de VS hebben meer dan 1.500 kinderen en volwassenen een BrightStar behandeling gehad.

Het proefproject | Marant heeft in 2005 samen met BrightStar en negen verschillende basisscholen in Nijmegen-Oost een proefproject uitgevoerd met een groep van 28 kinderen van 9 tot 11 jaar met ernstige lees- en spellingproblemen. In het project werd aan de kinderen eerst lees- en spellinghulp gegeven door remedial teachers van de betrokken basisscholen. Aansluitend kregen ze de BrightStar behandeling bij Marant. Er is een voormeting en een nameting gedaan met een aantal gangbare lees- en spellingtoetsen.

De resultaten | De beschrijvingen uit de VS en uit Engeland waren behoorlijk spectaculair. Aangezien er geen controlegroep was konden we alleen maar afgaan op (buitensporig) grote vorderingen op lees- en spellinggebied; vooruitgang die niet verklaard kon worden door andere interventies, andere behandelingen of andere factoren. Het uitgangspunt was dat de proefkinderen - immers allemaal E-scoorders - in de twee maanden geen grote vooruitgang zouden maken; zowel op woord- als zinleestaken en dictee zou het didactische leeftijdsequivalent niet met méér dan twee maanden mogen stijgen. In ons proefproject konden we lang niet bij alle kinderen een aanwijsbaar resultaat vinden, in ieder geval niet zo opmerkelijk als het onderzoek in de VS en Engeland zou doen vermoeden. Bij een aantal kinderen was nauwelijks vooruitgang. Maar de helft van de kinderen echter ging méér dan twee maanden vooruit op één van beide gebieden. Bij één derde van de kinderen vonden we zelfs een vooruitgang van 5 maanden of meer.

Resultaat pilotstudie Aantal proefpersonen = 28

<= 2 mnd vooruitgegaan

Spelling 50%

Tekst lezen 50%

Woorden lezen 50%

3-4 mnd vooruitgegaan

Spelling 11%

Tekst lezen 25%

Woorden lezen 14%

>= 5 mnd vooruitgegaan

Spelling 39%

Tekst lezen 25%

Woorden lezen 36%

De uitkomsten van het proefproject stelden ons voor de volgende vragen. Bij welke groep kinderen is de kans op een succesvolle behandeling het grootst? En is de werking afhankelijk van het soort lees- en spellingbehandeling? Zou het mogelijk zijn om de kans op succes voorafgaand aan de behandeling vast te stellen? Door het beperkte karakter van het proefproject konden we - ook na andere analyse - onvoldoende aanknopingspunten vinden om een gefundeerd antwoord op deze vragen te geven. Ook de wetenschappers van BrightStar, met wie we de resultaten besproken, waren niet in staat duidelijke succesfactoren te identificeren.

Een half jaar later | In de maanden na behandeling bereikten ons enkele signalen van ouders en intern begeleiders over positieve na-effecten bij kinderen. Enkele kinderen bleken alsnog vooruitgang te boeken. Zou het dan toch zo zijn dat BrightStar bij een grotere groep kinderen de blokkade voor sneller lezen en spellen had verkleind? Een telefonische steekproef onder de ouders gaf (weer) een divers beeld. Bij een aantal kinderen werd opgemerkt dat ze meer plezier hadden gekregen in lezen en dat er duidelijk sprake was van een verdere ontwikkeling van de leesvaardigheid. Andere ouders meldden ons geen noemenswaardige verandering en in enkele gevallen was sprake van twijfel over het resultaat op langere termijn.

Conclusie | De vraag is nu of BrightStar inderdaad de baanbrekende therapie is die leidt tot directe verbetering van lezen en spellen of dat het valt in de categorie dwaalwegen. Op basis van onze beperkte proef met 28 kinderen is het niet mogelijk daarover uitsluitel te geven. Wat we wel kunnen zeggen is dat een deel van de behandelde kinderen spectaculaire vooruitgang heeft geboekt op lees en/of spellingsgebied en dat het onwaarschijnlijk is dat die resultaten het gevolg zijn van toeval of een placebo- effect. Een initiatief tot wetenschappelijk onderzoek naar de werking van BrightStar zouden we daarom zeker ondersteunen. Mogelijk zal ook de toenemende kennis over het functioneren van het brein een nieuw licht op de therapie kunnen werpen.

Meer informatie | Meer informatie over BrightStar kan verkregen worden bij Marant Educatieve Diensten: Joost van Berkel of Hans Helmonds, telefoon 0481 43 93 00; www.marant-ed.nl/frappant/index.html en via de website van BrightStar www.brightstarlearning.nl/